

Utdrag fra Arbeiderpartiets program 2013-2017

7) Norge i Verden

Verdens øyne er rettet mot nord. Aldri før har interessen for nordområdene og Barentsregionen vært større internasjonalt. Nordområdene er Norges viktigste strategiske satsingsområde. Kunnskap og verdiskaping er den røde tråden i nordområdepolitikken og nøkkelen til utvikling, vekst og innflytelse i nord. Innovativ forskning skaper arbeidsplasser. Kunnskap om sikkerhetspolitiske utviklingstrekk eller beredskapsformål kommer til å være avgjørende i fremtiden.

Espen Barth Eide, Utenriksminister

Verden og vi

Som innenrikspolitikken handler utenrikspolitikken om politiske prioriteringer. Arbeiderpartiets utenrikspolitikk skal ivareta norske interesser og bidra til internasjonal solidaritet i en tid preget av økende globalisering, raske kunnskaps- og teknologiskift samt endrede politiske rammevilkår.

Arbeiderpartiets verdigrunnlag tuftet på frihet, solidaritet, likeverd, likestilling og folkelig medbestemmelse gir retning til vår politikk både hjemme og ute. Arbeiderbevegelsens grunntanke om å skape og dele er retningsgivende. Med en verden i rask endring utgjør disse grunnprinsippene kompasset vi navigerer etter. Samtidig har vi med oss et styringssystem, en aktiv stat og et velutviklet demokrati med gode konsultasjons- og samarbeidsordninger her hjemmefra. Det gir en verdifull erfaring å dele med andre internasjonalt.

Verdier og rettigheter

Med utgangspunkt i arbeiderbevegelsens historie, og i anerkjennelse av pilarene for den norske modellen, er respekt for menneskerettighetene spesielt viktige for Arbeiderpartiet. Ytringsfrihet, retten til å organisere seg og å forhandle legger grunnlaget for demokrati, framvekst av sterke sivilsamfunn og rettferdig fordeling. Respekt for menneskerettighetene inkludert sosiale, faglige

rettigheter og urfolks rettigheter er et viktig premiss for arbeiderbevegelsens engasjement. Det skal prege vår utenrikspolitikk.

Det er en grunnleggende forutsetning for frihet og demokrati at alle skal ha samme muligheter uavhengig av kjønn, etnisk bakgrunn, funksjonsnivå eller seksuell legning. Mange steder ser vi nå økt ekstremisme og økt press på og diskriminering av minoriteter. Arbeiderpartiet vil bidra til at kamp mot diskriminering, og for beskyttelse av minoriteters rettigheter, får økt oppmerksomhet. Kampen mot intoleranse, hatefulle ytringer og ekstremisme må styrkes.

Arbeidet internasjonalt for å sikre menneskerettighetene og barns rettigheter er viktig for Norge. Vi har sluttet oss til barnekonvensjonen og gjort den gjeldende i norsk rett. Norske domstoler retter seg etter barnekonvensjonen i sin behandling. Den tredje valgfrie tilleggsprotokollen til barnekonvensjonen etablerer et rådgivende klageorgan for barns rettigheter i henhold til barnekonvensjonen. Arbeiderpartiet vil vurdere fordeler og ulemper ved å ratifisere konvensjonen basert på utredningen som skal vurdere konvensjonens politiske, juridiske og rettslige konsekvenser.

En rettferdig verden er også en likestilt verden. Kvinners aktive deltakelse i samfunnet skaper utvikling og vekst. Arbeiderpartiet mener at Norge skal være en forkjemper for likestilling, barn og kvinners rettigheter, både i kontakt med andre land og i internasjonale fora. Norge skal ta et internasjonalt ansvar for å styrke arbeidet mot menneskehandel og bekjempe seksualisert vold. Seksuell vold fortsetter å være en integrert del av moderne krigføring, både gjennom strategisk bruk av voldtekt og som en metode for å destruere sosiale normer. Arbeiderpartiet mener Norge fortsatt bør ta på seg et lederansvar for implementering av resolusjonen 1325 i de områdene hvor FN er til stede. Kvinner som blir utsatt for seksuell vold eller voldtekt, må sikres muligheten til aborttjenester og oppfølging også i krigssoner. Arbeiderpartiet vil fortsette arbeidet mot barne- og mødre dødelighet, og fortsatt styrke sitt arbeid for seksuelle og reproduktive helse rettigheter.

Som en del av den internasjonale arbeiderbevegelsen vil vi fortsatt gå i front for å fremme retten til anstendig arbeid. I mange land blir arbeidere utnyttet og er ofre for barnarbeid, tvangsarbeid og elendige arbeidsvilkår. Anerkjennelsen av ILOs kjernekonvensjoner vil fortsatt utgjøre en viktig kampsak for Arbeiderpartiet.

Arbeiderpartiet vil:

- Arbeide for å forsvare og utbrede de universelle menneskerettighetene, og en verden fri for tortur og dødsstraff.
- Arbeide aktivt for retten til anstendige arbeidsforhold innenfor ILOs kjernekonvensjoner.
- Satse på likestilling i vår utenriks- og utviklingspolitikk. Vi vil arbeide for at kvinner får større makt og innflytelse i samfunnet og i spørsmål knyttet til eget liv og egen helse.
- Arbeide for at voldtekt i krigssoner klassifiseres som våpen / taktikk i krig i Roma-statuttene til Den internasjonale straffedomstol (ICC)
- At Norge skal jobbe for å oppheve de politiske restriksjoner som i dag eksisterer på tilgang til aborttjenester.
- Bekjempe diskriminering av lesbiske, homofile, bifile og transpersoner (LHBT).
- Arbeide for å styrke minoriteters rettigheter i vår utenrikspolitikk.
- Motarbeide intoleranse, hatefulle ytringer og ekstremisme i alle former og avskygninger.

Global styring

De store utfordringene verdenssamfunnet står overfor, sprenger nasjonale grenser og må møtes ved styrket internasjonalt samarbeid. Klimakrisen, den økonomiske krisen, økende ulikhet og sosial uro, terrortruslene og internasjonal kriminalitet kan bare løses i fellesskap. Dagens globale institusjoner må bli mer representative og effektive, og de må ha bedre overvåkings- og sanksjonsmuligheter. Dette krever reformer som reduserer enkeltlands mulighet til å utøve vetorett.

FN og den internasjonale rettsorden er grunnpilaren i norsk utenrikspolitikk. FN må reformeres, effektiviseres og bli mer representativt. FNs sikkerhetsråd må gjenspeile de endrede maktforholdene i verden. Arbeiderpartiet ønsker en grunnleggende reform av FNs sikkerhetsråd. Det må stilles krav til FN og særorganisasjonene om godt styresett og gode resultater. Samordningen mellom de ulike FNorganisasjonene må bli bedre på landnivå, og de må samarbeide tettere med lokale sivilsamfunn for å bli mer relevante og legitime. Verdensbanken og IMF må også bli mer åpne og demokratiske, slik at også utviklingslandene får større innflytelse.

Et åpent og regulert handelssystem gir forutsigbarhet for handel og bedrifter og er en forutsetning for rettferdig handel. Gjennom WTO vil vi arbeide for en videreutvikling av det internasjonale handelssystemet, også på en måte som ivaretar norske interesser. Nye globale handelsavtaler må ha som mål å sikre at også land som arbeider seg ut av fattigdom, kan delta i internasjonal handel.

Frihandelsavtaler må ivareta miljøhensyn og arbeidstakerrettigheter. Arbeiderpartiet vil arbeide for å styrke WTO i møte med økende økonomisk nasjonalisme og proteksjonisme.

Arbeiderpartiet vil:

- Reformere FN slik at organisasjonen blir mer effektiv, demokratisk og representativ.
- Gå inn for en grunnleggende reform av FNs sikkerhetsråd slik at det speiler dagens globale maktforhold på en bedre måte. I tillegg vil vi at vetoretten skal innskrenkes.
- Arbeide for en ny, utviklingsorientert WTO-avtale. Den handelsvridende interne støtten i industrialiserte land må reduseres.
- Fjerne de resterende norske eksportsubsidiene og arbeide for et forbud mot eksportsubsidier i WTO. Arbeiderpartiet ønsker at Norge aktivt støtter programmer som for eksempel Aid for Trade som setter utviklingsland i stand til å delta i verdenshandelen.
- Arbeide for at krav til gode arbeidsstandarder og anstendig arbeid inkluderes i en ny WTO-runde.
- Utvide EFTAs nettverk av frihandelsavtaler til nye land med voksende markeder, blant annet i Afrika.
- At Norge skal stille krav til at kriseprogrammer så langt som mulig beskytter de svakest stilte i landene som hjelpes, at de ikke svekker muligheten til å ivareta offentlig velferd og ikke bygger på prinsipper om privatisering av viktige fellesgoder.

Nordområdene

Arbeiderpartiet ser nordområdene som Norges viktigste strategiske satsingsområde i utenrikspolitikken. I disse områdene har vi grunnleggende nasjonale interesser og sikkerhetspolitiske utfordringer. Her står vi også overfor noen av de tydeligste virkningene av klimaendringene. Nordområdene har store petroleumsressurser, noen av verdens rikeste fiskeriresurser og utnyttede mineralressurser. Når nedsmeltingen av isen åpner for nye og kortere internasjonale seilingsleder, venter nye utfordringer og muligheter i området.

Norge må utøve myndighet i nord på en troverdig, konsekvent og forutsigbar måte. Vi må ligge fremst i utvikling og utøvelse av bærekraftig forvaltning av miljøet og naturressursene i området, og må forvalte ressursene som grunnlag for verdiskaping, sysselsetting og bosetting. Da må vi være helt i front internasjonalt når det gjelder å utvikle kunnskap for, om og i nordområdene.

Arbeiderpartiet vil styrke samarbeidet i nord med Russland og med våre nordiske naboer gjennom Barents-samarbeidet, det arktiske samarbeidet og nordkalottsamarbeidet. Nordområdesatsingen er en nasjonal satsing som skal komme hele landet til gode. Den skal i samvirke med en aktiv næringspolitikk og en offensiv distriktspolitikk bidra til vekst i den nordnorske landsdelen.

En politikk for å opprettholde hovedtrekkene i bosettingsmønsteret er viktig av strategiske grunner, og for å kunne utnytte og utvikle naturressursene i området. Vi vil arbeide for lettere

grensepassering, større muligheter for arbeidsinnvandring og en økonomisk og industriell samarbeidssone i nord. Regional involvering, folkelig deltakelse og samarbeid over landegrensene i nord skal være en viktig del av nordområdesatsingen. Vi vil utvikle mellomfolkelig samarbeidet fra folk-til-folk gjennom kulturutveksling, utdanningsamarbeid og samarbeid om næringsutvikling. Vi vil trygge urfolkens livsgrunnlag, næringsaktivitet og kultur i området.

Arbeiderpartiet vil:

- Sørge for en konsekvent suverenitetshevdelse i nordområdene, blant annet gjennom Kystvaktens nærvær og flyovervåkning.
- Legge til rette for at Norge skal ligge fremst i utvikling av kunnskap om miljø, ressurser og næringsutvikling i nordområdene. En vesentlig del av denne forskningen og kunnskapsutviklingen må skje ved universitet og høyskoler i nord.
- Styrke transportforbindelsen mellom den nordlige og sørlige delen av landet, og over grensene mot øst.
- Styrke overvåknings- og varslingssystemet for havområdene i nord og beredskapen mot forurensing til sjøs. Samarbeidet med andre arktiske kyststater om dette må styrkes.
- Legge til rette for nye arbeidsplasser i nord gjennom utnyttelse av de naturgitte fortrinnene for fiskerivirksomhet, petroleum, vindkraft, bergverk og reiseliv.
- Utvikle det norsk-russiske kultursamarbeidet og samarbeidet fra folk-til-folk i Barentsregionen.
- Involvere de aktuelle fylkeskommunene og Sametinget i utformingen av nordområdepolitikken.
- Øke innsatsen for samarbeid på tvers av grensene som kan sette fokus også på sosiale programmer, likestilling og menneskerettigheter i nordområdepolitikken.
- Åpne for at skoleelever som bor nær grensen, kan ta hele eller deler av skolegangen sin i Finland.
- Inkludere Asia i den strategiske tenkningen rundt nordområdene.

Vårt forhold til Europa

Våre nærmeste samarbeidspartnere finner vi i Norden. Det nordiske samarbeidet er basert på felles verdier. Tross ulike alliansetilknytninger og samarbeidsformer med Europa, har det nordiske samarbeidet aldri vært tettere enn nå.

Europa preges av en dyp krise med alvorlige økonomiske og sosiale konsekvenser. Det er ikke mulig ensidig å spare seg ut av en slik krise gjennom kutt i offentlige utgifter. Europa står overfor et retningsvalg – en sosialdemokratisk politikk hvor satsing på vekst, investeringer, innovasjon og en moderne velferdsstat gjør det mulig for alle å bidra til fellesskapet og realisere sine drømmer, eller en ensidig kuttepolitikk som kan medføre at krisen forverres og at mange risikerer å falle varig utenfor.

Våre europeiske naboland er det viktigste og største eksportmarkedet for norske varer og tjenester. Det er i Norges interesse å bidra til at krisen overvinnes, slik vi har gjort gjennom bidrag til IMF og gjennom EØS-midlene som skal utjevne de sosiale forskjellene i Europa og fremme økonomisk vekst i mottakerlandene. EØS-avtalen er Norges viktigste internasjonale avtale og gir norsk næringsliv tilgang til et stort eksportmarked. Den sikrer at norske bedrifter kan konkurrere på like vilkår, innenfor det samme regelverk som konkurrentene i det indre markedet. EØS-avtalen skaper trygghet for likebehandling, både for bedrifter og personer som søker arbeid eller bosetting i våre europeiske naboland.

Samarbeid med EU gjennom EØS-avtalen, Schengen-avtalen og en rekke andre samarbeidsavtaler innebærer at Norge er sterkt integrert i det europeiske samarbeidet. Arbeiderpartiet mener dette er viktig for å ivareta norske interesser, økonomisk og sikkerhetspolitisk.

Arbeiderpartiet har ikke endret syn på at medlemskap i EU ville være en fordel for Norge. Samtidig er Arbeiderpartiet et parti hvor det er rom for ulike syn i EU-spørsmålet. Vi mener at Norge må ha

handlefrihet til å vurdere om det igjen skal søkes medlemskap i EU, basert på en stabil tilslutning i folket. Et slikt spørsmål skal være gjenstand for ny landsmøtebehandling i Arbeiderpartiet. Vi mener at en eventuell medlemsøknad bør behandles på samme måte som tidligere, og vil respektere utfallet av en folkeavstemning.

Arbeiderpartiet vil:

- Føre en aktiv Europapolitikk som ivaretar norske interesser og bidrar til å nå viktige målsettinger for Europa.
- Utnytte handlingsrommet som ligger i EØS-avtalen gjennom tidlig medvirkning og implementering av regelverk.
- Arbeide for et felles regelverk i det indre markedet som respekterer prinsippene og rettighetene som gjelder i vårt arbeidsmarked.
- Styrke samarbeidet med EU på områder der vi har felles interesser, som klima, miljø, forskning, asyl og flyktningpolitikk.
- Styrke samarbeidet med Europaparlamentet og Europarådet.
- Aktivt benytte vårt medlemskap i Party of European Socialists (PES) til å fremme vårt syn.
- Bygge opp kunnskapen om EU-samarbeidet og EØS-avtalen og stimulere til en løpende Europadebatt.
- Utvikle samarbeidet i Norden videre og ta initiativ til felles nordisk innsats i internasjonale fora.
- Sørge for et godt infrastruktursamarbeid mellom de nordiske landene.

Utviklingspolitikk – et spørsmål om å skape og dele

Økonomisk utvikling, maktforskyvninger, klimaendringer, hurtig befolkningsvekst, press på naturressurser og store migrasjonsstrømmer endrer verden og dermed rammene for vår utviklingspolitikk. En rekke land i sør har nå høyere økonomisk vekst enn vi finner på den nordlige halvkulen. Økonomisk vekst har flere steder løftet store folkegrupper ut av fattigdom. Disse endringene har også et kjønnsperspektiv og 70 prosent av verdens aller mest fattige i dag er kvinner. Samtidig har ulikheten økt innad i en rekke av disse landene. Sosial uro og krav om medbestemmelse, sosiale rettigheter og rettferdig fordeling sprer seg i en rekke land. Lykkes man ikke med å skape sysselsetting og god fordelingspolitikk de neste par tiårene, vil mulighetene som ligger i en voksende ung og arbeidsfør befolkning mange steder utvikle seg til sosiale problemer og politisk ustabilitet.

Vekst og fordeling må gå hånd i hånd som grunnlag for bærekraftig utvikling. Samtidig vet vi at forutsetningene for en slik utviklingsmodell er at man har sterke organisasjoner som i samvirke med staten tar ansvar for bærekraftig utvikling. Et land kan ikke utvikles utenfra bare gjennom bistand, det er mottakerlandet selv som må sitte i førersetet. Langsiktig bistand kan bidra til å gi land som fører en fornuftig politikk for å redusere fattigdommen, riktige incentiver til å fortsette.

Fordeling og fattigdomsreduksjon er tett knyttet sammen med styresett og demokrati. Respekt for demokratiske spilleregler, en fri presse, sterke organisasjoner og samarbeid mellom arbeidslivets parter legger til rette for en utviklingsmodell som klarer å skape og dele samtidig. Vår internasjonale innsats må i økende grad knyttes opp til godt styresett og krav om demokrati i mottakerlandene.

Demokratiske rettigheter, aktive borgere og sterke organisasjoner er de viktigste pilarene for demokrati og utvikling. Vi vil at det satses mer på partibygging og utvikling av flerpartisystemer som viktig del av demokratibygging.

Flere utviklingsland har de siste 10–15 årene opplevd markant økonomisk vekst, som igjen er av stor betydning for å redusere fattigdom og legge grunnlag for en rettferdig fordeling. Adgang til eksportmarkeder er viktig for vekst, men også bedre tilgang til nasjonale og regionale markeder.

Mange land i sør mangler kapital for næringslivsutvikling, infrastruktur, energi og kompetanse. Næringslivets respekt for faglige rettigheter og kvinners deltakelse i arbeidsmarkedet er avgjørende for bærekraftig utvikling.

Selv om enkelte tidligere «utviklingsland» med høy vekst de siste årene har klart å løfte store grupper ut av fattigdom, er det fortsatt et stort antall fattige igjen. Forskjellene mellom de fattigste og rike gruppene øker dessuten. 70 prosent av verdens fattige bor nå i mellominntektsland. Ulikhet har konsekvenser for både sosial kapital og konflikter, stabilitet, vekst og utvikling. Skjev fordeling av ressursene krever dessuten en global økonomi og politikk som omfordeler.

Arbeiderpartiet vil:

- At norsk bistand skal være minst 1 prosent av brutto nasjonalinntekt (BNI).
- At mottakeransvar skal være framtreddende i vår utviklingspolitikk.
- At vår utviklingspolitikk tydelig og konsekvent skal fremme demokrati, menneskerettigheter, likestilling, rettferdig fordeling og jobbskaping
- Bidra til å styrke utviklingen av og rollen til det sivile samfunnet, fagbevegelsen og frie medier som pilarer for demokratiutvikling.
- At Norge skal ha et spesielt fokus på å fremme retten til organisering og på organiserte gruppers mulighet til å praktisere denne retten.
- At Norge fremmer fordelingspolitikk og deler våre erfaringer med hensyn til omfordeling, likestilling og kvinners yrkesdeltakelse, trepartssamarbeid, skattepolitikk, forvaltning av naturressurser og demokratibyging.
- Bruke GSP-ordningen aktivt til å gi flere land toll- og kvotefri markedsadgang for varer til Norge.
- At det bilaterale samarbeidet med land i sør fremmer utvikling, teknologioverføring og lokal vareproduksjon.
- At vi måler resultater av bistanden både på fattigdomsreduksjon og på redusert ulikhet.
- At nasjonale myndigheter ikke tvinges til å privatisere eller avgiftsbelegge offentlige velferdsgoder.
- Fortsatt være en pådriver for gjeldssanering og nye finansieringsformer for utvikling som for eksempel skatt på finanstransaksjoner.
- At utdanning og likestilling skal prioriteres i bistanden.
- Bidra til at alle barn blir vaksinert og får et grunnleggende helsetilbud.
- At norsk politikk skal være samstemt, dvs. at Norge påser at norsk politikk på ulike områder er gjensidig forsterkende og samlet virker positivt inn på utviklingslandenes muligheter.
- Ha en fortsatt sterk satsing på katastroforebygging og klimatilpassing.
- Aktivt fremme funksjonshemmedes rettigheter, bekjempe diskriminering og arbeide for å gi funksjonshemmedes barn tilgang til utdanning.

Sikkerhet og fred

Arbeiderpartiet mener at norsk fred og sikkerhet best sikres gjennom et forutsigbart internasjonalt samfunn fundert på folkeretten og menneskerettighetene. Dette er både et uttrykk for internasjonal solidaritet og behovet for internasjonal regulering av forholdet mellom stater. Norge vil kun bruke militær makt på en måte som er forenlig med folkeretten. Det betyr i selvforsvar eller med utgangspunkt i et mandat i FNs sikkerhetsråd. Vår sikkerhetspolitikk skal forankres i folkeretten.

På grunn av våre store land- og havområder og vår geografiske beliggenhet trenger vi like fullt et sterkt og moderne forsvar som kan håndheve norsk suverenitet og bidra til stabilitet i våre nærområder.

Arbeiderpartiet ser på NATO som ankerfestet for norsk sikkerhetspolitikk innenfor den overordnede rammen av FN. NATO-medlemskapet har bidratt til å sikre Norges frihet og selvstendighet under skiftende internasjonale forhold siden vi var med på å stifte organisasjonen i 1949.

Det nordiske samarbeidet er i økende grad viktig for norsk sikkerhet. Utfordringer i nord som klimaendringer, kriminalitet, migrasjon og ressursforvaltning forsterker behovet for nordisk samarbeid.

Også på forsvarsområdet er det mye å hente på økt samarbeid mellom de nordiske landenes relativt sett små forsvarssystemer. «Smart forsvar» vil for Norge i mange tilfeller være nordisk samordning. Norden bør derfor arbeide videre for mer samordning, samøving og felles deltakelse i internasjonale fredsoperasjoner.

Bidrag til internasjonal fred og sikkerhet gjennom FN og på annen måte er viktig for et forutsigbart internasjonalt samfunn og for å trygge norsk fred og sikkerhet. Få land i verden er mer avhengige av global stabilitet enn små stater med åpne økonomier som Norge. Arbeiderpartiet vil samarbeide med FN, EU, NATO og andre om sivil og militær innsats for å fremme menneskelig og statlig sikkerhet.

Flernasjonale fredsstøttende operasjoner skal være forankret i et klart og utvetydig FN-mandat eller annet anerkjent folkerettslig grunnlag hvis Norge skal delta. Arbeiderpartiet ønsker tett dialog mellom de nordiske landene og andre om hvordan man best mulig kan støtte FNs arbeid for å opprettholde internasjonal fred og sikkerhet. Arbeiderpartiet vil at deltakelse i FN-ledede fredsoperasjoner skal prioriteres.

Arbeiderpartiet vil at Norge skal ha en aktiv freds- og forsoningspolitikk. Vi skal være en solidarisk tilrettelegger i freds- og forsoningsprosesser, men også være til stede sivilt og militært der det er nødvendig. Fredsprosesser er et mål i seg selv. Det forplikter partene og sparer menneskeliv. Det er viktig at Norge samarbeider tett med FN på dette området.

I krig og konflikt vet vi at kvinner er spesielt sårbare. Sikkerhetsrådsresolusjon 1325 om kvinner, fred og sikkerhet peker både på kvinner som ofre i krig, men også på kvinner som viktige aktører for langsiktig fred. Arbeiderpartiet vil styrke den praktiske gjennomføringen av resolusjonen og vil at kvinners rettigheter er på dagsorden i konfliktsituasjoner og støtte NATOs arbeid for styrking av sikkerhetsresolusjon 1325.

Arbeiderpartiet vil bidra til at nedrustning og ikke-spredning av masseødeleggelsesvåpen kommer høyere opp på den internasjonale dagsorden. Vårt mål er en verden fri for både atomvåpen og andre masseødeleggelsesvåpen. Vi vil arbeide for sikkerhet på lavest mulig rustningsnivå gjennom folkerettslig bindende avtaler. Arbeiderpartiet vil styrke arbeidet i NATO med å redusere atomvåpenenes rolle i sikkerhetspolitikken. Vi vil arbeide for avskaffelse av våpen som forårsaker uakseptable humanitære lidelser. Arbeiderpartiet vil at Norge skal søke allianser med likesinnede land og med det sivile samfunnet i dette arbeidet og ta initiativ som kan få i gang nye forhandlingsprosesser.

Hvert år mister for mange livet verden over som følge av manglende kontroll med eksport og salg av våpen. Arbeiderpartiet ønsker strenge internasjonale regler for den internasjonale våpenhandelen. Arbeiderpartiet vil at konvensjonelle våpentyper som har uakseptable humanitære konsekvenser tas ut av bruk.

Arbeiderpartiet vil:

- Styrke NATO–Russland-samarbeidet og bevare den politiske dialogen med Russland.
- Arbeide for en videre utdyping av det nordiske samarbeidet.

- Arbeide aktivt for gjennomføring av FNs sikkerhetsrådsresolusjon 1325 og de fire påfølgende sikkerhetsresolusjonene 1820, 1888, 1889, 1960.
- Arbeide mot seksualisert vold og bruk av voldtekt i krig.
- Arbeide for en verden fri for atomvåpen gjennom gjensidig forpliktende nedrustning.
- At Norge skal arbeide for en ny giv i det internasjonale nedrustningsarbeidet, herunder at det skal legges større vekt på de humanitære konsekvensene av atomvåpen.
- At alle land tar sine atomvåpen ut av høy beredskap (de-alert).
- Arbeide mot lagring av nye atomvåpen i Europa.
- At Norge opprettholder og videreutvikler et strengt regelverk for norsk våpeneksport.
- Arbeide aktivt for å fremme respekt for humanitære prinsipper og tilgang for humanitære aktører i konfliktsituasjoner.
- Arbeide for å styrke beskyttelsen av sivile rammet av væpnet konflikt, herunder helsepersonell og helseinstallasjoner.
- Arbeiderpartiet har som mål å innføre sluttbrukererklæring fra alle land, og arbeide for at dette blir norm i NATO.

Forsvar

Forsvarets grunnleggende funksjon er å beskytte og ivareta Norges sikkerhet, interesser og verdier. Forsvaret skal utøve norsk myndighet og bidra til å forebygge og håndtere episoder og sikkerhetspolitiske kriser. En viktig oppgave for Forsvaret må også være å bidra til flernasjonal krisehåndtering og til arbeidet for internasjonal fred og sikkerhet. Særlig må Forsvaret være i stand til

å løse de utfordringer Norge kan komme til å stå overfor i nordområdene. Forsvaret skal være til stede i nordområdene med relevante bidrag fra alle forsvarsgrenene, herunder Kystvakten som spiller en viktig rolle som statens myndighetshåndhever i våre havområder.

Norge utsettes daglig for trusler i det digitale rom. Det er en sikkerhetspolitisk utfordring i et samfunn som i stadig større grad tar i bruk og blir avhengig av teknologi. Norge må styrke arbeidet med digitalsikkerhet så det står i forhold til trusselbildet.

Forsvaret skal også bidra til å ivareta samfunnssikkerheten gjennom bistand til det sivile samfunnet i fredstid. Vi har også sørget for å opprettholde et desentralisert Heimevern som dekker hele landet. Arbeiderpartiet vil fortsatt sikre at Forsvaret har en balanse mellom økonomi, struktur og oppgaver. Arbeiderpartiet er opptatt av at Forsvaret skal være integrert del av det norske samfunnet. Vi er for et forsvar basert på allmenn verneplikt og mener at innretningen på verneplikt og førstegangstjeneste må utvikles for å være best mulig tilpasset Forsvarets, samfunnets og den enkelte vernepliktiges behov. For Arbeiderpartiet er menneskene i Forsvaret viktigst, og vi ønsker å sikre gode rammevilkår og anerkjennelse av de ansatte i Forsvaret. Målet er at forsvarssektoren bedre kan forvalte, tiltrekke og utvikle den viktige militære og sivile kompetansen til de ansatte. Arbeiderpartiet vil følge opp og prioritere det helhetlige arbeidet for å styrke samfunnets anerkjennelse og ivaretagelse av våre veteraner.

Forsvaret må gjenspeile det samme mangfoldet som preger resten av samfunnet, enten det gjelder etnisk bakgrunn, likestilling mellom kjønnene eller aldersspredning. Økt mangfold gir ny kompetanse og bredere erfaring, noe som vil gjøre Forsvaret bedre rustet til å møte utfordringene både ute og hjemme.

Arbeiderpartiet vil:

- Følge opp Langtidsplanen for Forsvaret 2013–2016, og sørge for en god økonomistyring i Forsvaret og en langsiktig balanse mellom Forsvarets oppgaver, struktur og økonomi.
- Gjennomføre en kompetansereform i Forsvaret. Forsvaret skal satse på medarbeiderne og deres kompetanse, og arbeide aktivt med å rekruttere, beholde og videreutvikle kvalifisert personell.

Befallssystemet (herunder systemet for ordninger for vervede og sivile) skal vurderes og tilpasses et moderne innsatsforsvar.

- Videreutvikle forsvarsgrenene i Forsvaret slik at Norge til enhver tid har et moderne Luftforsvar, Sjøforsvar, en moderne Hær og et desentralisert Heimevern som er i stand til å møte våre sikkerhetsutfordringer.
- Sikre trygg kommunikasjon i Forsvaret gjennom en videreutvikling av Cyberforsvaret.
- Ha et godt samvirke mellom Forsvaret og sivil sektor og sørge for at Forsvaret er en aktiv bidragsyter til den sivile delen av samfunnsikkerhetsarbeidet.
- Videreutvikle forsvarssektorens samlede innsats mot trusler fra det digitale rom.
- Øke kvinneandelen i Forsvaret.
- Gå inn for kjønnsnøytral verneplikt.
- Gjennomgå fritaks- og pliktgrunnlaget når verneplikten endres.
- Styrke familiepolitikken i Forsvaret.
- Fortsatt vektlegge veteranenes rettigheter inkludert helsemessig og sosial oppfølging, økonomisk sikkerhet og pårørendearbeid.
- At store anskaffelser til Forsvaret skal bidra til økt verdiskaping i Norge gjennom gode industriavtaler og samarbeid mellom Forsvaret og forsvarsindustrien.
- Vektlegge flernasjonalt samarbeid i forsvarspolitikken, herunder utviklingen av «Smart Defence» og fokus på våre nærområder i NATO.
- Videreutvikle og forsterke det nordiske forsvarssamarbeidet gjennom materiellanskaffelser, deltakelse i internasjonale operasjoner, utdanning, overvåking, beredskap og krisehåndtering og arktiske spørsmål.

Flyktninger og asylpolitikk

Den kanskje største demografiske samfunnsendringen vi har opplevd i vår tid er en følge av internasjonal migrasjon – at mennesker er på flukt eller vandring. Stadig flere bor i et annet land enn der de er født. Arbeiderpartiet mener at innvandring er grunnleggende positivt. At stadig flere ser på Norge som et mulighetenes land og ønsker å bosette seg her, er noe vi kan være stolte av. Men Norge kan ikke ta i mot alle som ønsker å bosette seg her. Arbeiderpartiet vil føre en helhetlig og konsekvent innvandringspolitikk. Vi vil føre en human, rettferdig og konsekvent flyktning- og asylpolitikk, basert på internasjonale avtaler som Norge har forpliktet seg til å følge.

Utlendingsforvaltningen skal være åpen og forutsigbar. Det er et mål for Arbeiderpartiet å ha en brukervennlig og effektiv forvaltning med rask saksbehandling. De som kommer til Norge, har et ansvar for selv å dokumentere egen identitet og levere inn nødvendige papirer.

Norge har et moralsk ansvar for å ta i mot mennesker som flykter for krig og forfølgelse. De som har behov for beskyttelse fordi de har blitt tvunget til å forlate hjemlandet sitt, skal få den beskyttelsen de har krav på i Norge. Vår politikk skal være basert på menneskerettighetene og flyktningkonvensjonen. Anbefalingene fra FNs høykommissær for flyktninger skal være et viktig grunnlag for vår politikk.

Arbeiderpartiet vil jobbe for tiltak rettet mot ofre for menneskehandel. Kriminelle handlinger knyttet til dette skal avdekkes og straffes, men vi trenger også gode forebyggende tiltak. Vi skal beskytte og bistå ofre for menneskehandel som er i Norge.

De som har fått endelig avslag på sin søknad om beskyttelse, etter en grundig og sikker behandling, har plikt til å reise ut av landet. Arbeiderpartiet vil føre en aktiv returpolitikk som både sikrer at flere kan reise tilbake frivillig og gjør det mulig å bruke tvangsmessig returer. Dette er viktig for å opprettholde legitimiteten til asylinstituttet.

Kvoteflyktninger er den sikreste og mest rettferdige ordningen for å sikre mottak av mennesker som skal ha varig beskyttelse. Den bidrar til å redusere antallet flyktninger som risikerer sine liv på ofte farlige ruter inn til Europa. Derfor er det et felles europeisk ansvar å ta i mot kvoteflyktninger. Antallet Norge kan ta i mot påvirkes av hvor mange asylsøkere som kommer til landet. Arbeiderpartiet ønsker å ta i mot minst 1500 kvoteflyktninger i året. Ambisjonen er å øke dette dersom situasjonen tillater det.

Barn som har beskyttelsesbehov eller behov for opphold av sterke humanitære grunner, skal få opphold i Norge. FNs barnekonvensjon står sentralt i arbeidet med barn som søker beskyttelse. Spesielt barnets rett til å bli hørt og en vurdering av barnets beste er viktig ved behandlingen av barnets søknad om beskyttelse i Norge.

Dagens lovverk er et godt utgangspunkt for å kunne utøve en streng, rettferdig og konsekvent asyl- og innvandringspolitikk. Det er samtidig viktig å ivareta de mest utsatte i slike situasjoner. Arbeiderpartiet mener hensynet til barns beste skal være et grunnleggende og sentralt hensyn slik det er på andre samfunnsområder. Derfor vil Arbeiderpartiet følge opp stortingsmeldingen om barn på flukt som tydeliggjør at barns beste og tilknytning til Norge tillegges større vekt og ved evalueringer sikre at reglene fungerer etter intensjonen. Det er forutsatt at UDI og UNE skal redegjøre for sin praksis i saker med lengeværende barn ett år etter at meldingen ble lagt fram. Arbeiderpartiet vil etter denne redegjørelsen vurdere om praksis ivaretar barns beste etter intensjonen og om en justering i regelverket er nødvendig for å ivareta dette.

Alle barn i Norge omfattes av barnevernloven. Enslige mindreårige asylsøkere er en spesielt utsatt gruppe. Det er derfor spesielt viktig at barnevernet aktivt følger opp disse og sikrer nødvendige hjelpetiltak til dem som har behov for det. Alle enslige mindreårige asylsøkere må sikres verge fra

dag én, og det må være klart hva som er vergens oppgaver. Hvert år forsvinner enslige mindreårige asylsøkere fra norske mottak, det må gjøres mer for å finne ut hva som skjer med dem, og hindre at barn blir utnyttet i menneskehandel.

Mottakene for asylsøkere skal være nøkterne og tilpasset til søkerens behov og hvilken fase i asylprosedyren søkeren er i, og de skal være lokalisert over hele landet. Oppholdet i mottak skal være så kort som mulig. Bosetting eller retur skal skje raskest mulig etter at vedtak er fattet. Mottak bør i størst mulig grad drives i offentlig regi eller av ideelle organisasjoner. Det skal uansett driftsoperatør stilles klare kvalitative krav til driften. Det må arbeides for å finne tiltak som kan styrke ideelle aktørers mulighet til å være driftsoperatør.

Det er viktig at flyktninger som får opphold i Norge, får tilbud om et sted å bo så raskt som mulig. Dette er helt nødvendig for å komme i gang med integreringen. Rask bosetting er særlig viktig for barn.

Arbeiderpartiets ambisjon er at vedtak om bosetting skal komme samtidig som vedtak om opphold. For å stimulere til økt og raskere bosetting vil vi jobbe for en bedre og mer forpliktende samarbeidsavtale mellom myndighetene og kommunene om bosetting. Kommunen har en nøkkelrolle når det gjelder bosetting av flyktninger. Tilbudet til de som bosettes i kommunen, skal være godt og tilgjengelig.

Arbeiderpartiet vil:

- Støtte arbeidet til FNs høykommissær for flyktninger med å fremme flyktningers rettigheter.
- Øke antallet kvoteflyktninger som Norge tar i mot, til minst 1500.
- Ytterligere styrke returarbeidet gjennom flere returavtaler slik at myndighetene raskt og effektivt kan returnere flere med endelig avslag.
- Styrke arbeidet med identitetsavklaring.

- Styrke samarbeidet med kommunene for etablering og drift av mottak og styrke kompetanse i mottakene.
- Fortsette arbeidet med å redusere saksbehandlingen i Utlendingsdirektoratet og Utlendingsnemnda.
- Gi unge asyløkere rett til videregående skoletilbud.